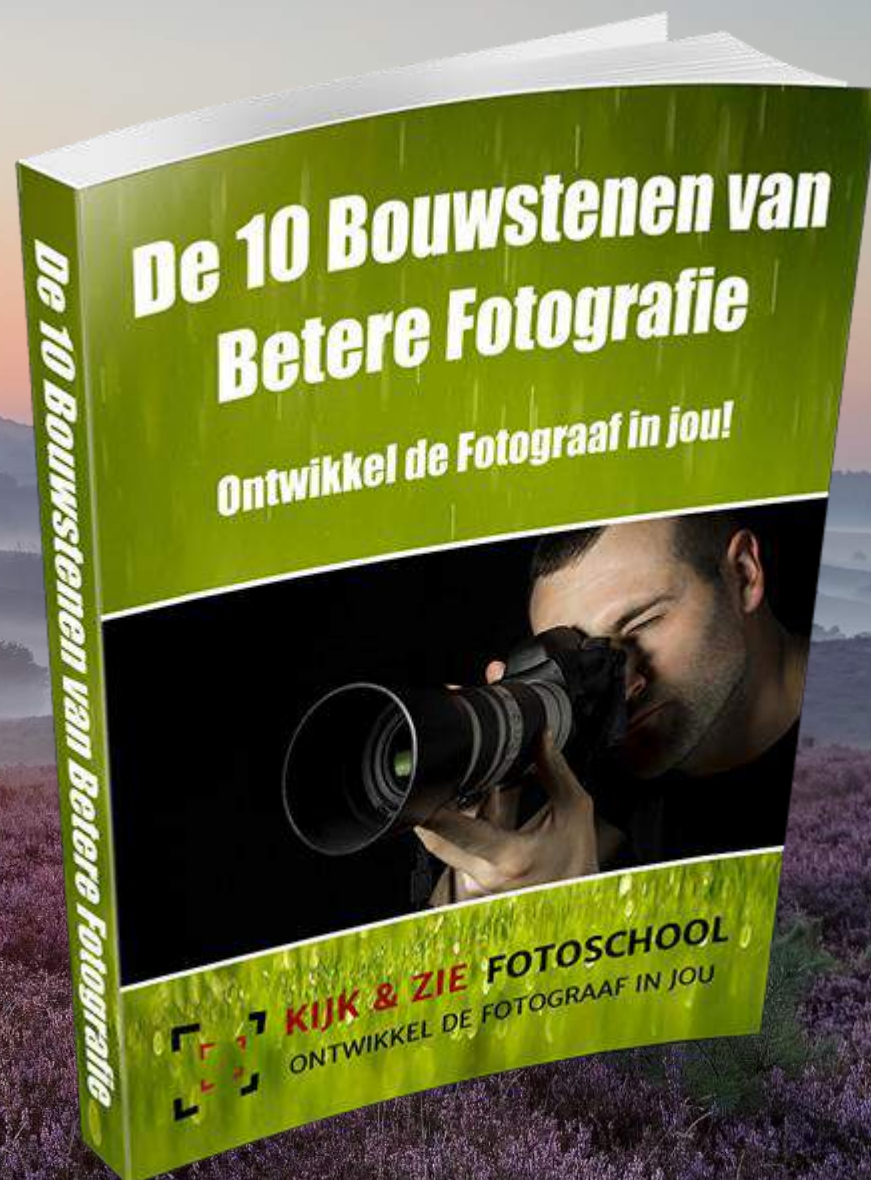

De 10 Bouwstenen van Betere Fotografie

Ontwikkel de Fotograaf in jou!

KIJK & ZIE FOTOSCHOOL
ONTWIKKEL DE FOTOGRAAF IN JOU

Inleiding

Bedankt voor de moeite die je hebt genomen om dit E-book te downloaden!

Mijn naam is Joris Dijkema (1983), fotografiedocent en eigenaar van Kijk & Zie Fotoschool. Fotografie betekent heel veel voor mij. Fotograferen is voor mij bewust kijken naar de mooie dingen die ik zie, even niet denken en ik kan er echt mijn gevoelens in kwijt. Met mijn foto's wil ik ook graag gevoel overbrengen. Het motiveert mij om keer op keer mooie beelden te maken, na te genieten en aandacht te hebben voor alles wat mooi is.

Het licht in mijn landschapsfoto's, de rust of ruigheid van fotografie aan de kust, de prachtige details van natuur, de puurheid van dieren, de atletische houdingen en emoties van sporters, de sfeer van nachtfoto's, de eindeloze mogelijkheden van high speed fotografie, de 'nieuwe wereld' die macrofotografie voor je opent... Het zijn zomaar wat voorbeelden van wat mij echt kan raken! Wat raakt jou echt?

Wat ik ook zo mooi vind aan fotografie is dat je een stukje van de werkelijkheid laat zien en dat je daarin helemaal vrij bent om je eigen creatieve keuzes te maken. Je kiest helemaal zelf hoe je je onderwerp weergeeft door bijvoorbeeld je compositie, je standpunt, het licht, je apparatuur en je camera-instellingen. Zo kan je de werkelijkheid weergeven zoals jij wil. In het E-book vind je daar meer over en laat ik je voorbeeldfoto's zien...

Door dit E-book hoop ik dat ook jij de fotograaf in jou verder gaat ontwikkelen, dat je bewuster gaat fotograferen en er van blijft genieten! Fotografie is echt voor iedereen. Ook als jij van nature niet technisch bent en liever niet terugdenkt aan je wiskundelessen kun je een echt goede fotograaf worden...

Je ontwikkeling krijg je natuurlijk niet cadeau, dat gold ook voor mij. Er zijn periodes geweest dat ik me echt afvroeg of ik wel grip kon krijgen op fotograferen. In 2014 en in 2015 – een paar jaar later – won ik een prijs, een eervolle vermelding en een aantal nominaties tijdens fotowedstrijden (waaronder *Photo Contest 2014*).

Genoeg over mij nu! Natuurlijk zou ik over fotografie nog veel meer kunnen schrijven dan ik in dit e-book heb opgenomen, later zal ook meer volgen... Ik hoop dat jij je voordeel doet met dit E-book en dat het je motiveert en misschien ook inspireert om door te gaan.

Veel lees- en kijkplezier!

Hartelijke groet,
Joris Dijkema

Inhoud

1

Kies je camera

2

Kies je objectieven

3

Kies je opnamestand

4

Scherpstelling

5

Compositie

6

Creativiteit

7

Oog voor hét moment

8

Perspectief

9

Lijnen

10

Ontwikkel de Fotograaf in jou!

1. Kies je camera

Er zijn ontelbaar veel camera's en nog meer functies. Welke soorten camera's zijn er grofweg en waarin verschillen ze? Dit hoofdstuk maakt jou wat meer thuis in de soorten camera's en helpt je keuzes te maken.

Belangrijke kenmerken van compactcamera's

- ✓ Vaak klein en licht: makkelijk mee te nemen.
- ✓ Één lens die niet verwisselbaar is.
- ✓ Meer kwetsbaarheid voor schade.
- ✓ Eenvoudig en simpel fotograferen zonder veel instellingen.
- ✓ Minder instelmogelijkheden, je kunt niet alles zelf bepalen.

Belangrijke kenmerken van digitale spiegelreflex-camera's (afgekort DSLR)

- ✓ Groter en zwaarder gebouwd.
- ✓ Verwisselbare lenzen die op de 'body' (camera) passen.
- ✓ Betere kwaliteit van de lenzen dan de lens van compactcamera's.
- ✓ Beter bestand tegen val- en stootschade, met name de duurdere modellen.
- ✓ Betere prestaties bij weinig licht door een grotere sensor.
- ✓ Sneller foto's na elkaar maken (continu-opnamen)
- ✓ Meer (creatieve) mogelijkheden (bijv. onscherpe achtergronden)
- ✓ Meer waterbestendigheid: vooral de duurdere modellen.
- ✓ Meer instelmogelijkheden: minder automatisch, meer zelf bepalen.

Belangrijke kenmerken van systeemcamera's

- ✓ In grootte en gewicht een gemiddelde van compact- en spiegelreflexcamera.
- ✓ Verwisselbare lenzen.
- ✓ Meer (instel)mogelijkheden dan compactcamera's, maar vaak minder dan spiegelreflexcamera's.
- ✓ Minder lenzen verkrijgbaar dan voor spiegelreflexcamera's.
- ✓ Geen spiegel in de camera (een spiegelreflexcamera heeft dit wel). Zie onderstaande afbeeldingen en uitleg.
- ✓ Een kleine vertraging tussen het beeld dat je ziet en de gemaakte foto, dit merk je vooral bij bewegende beelden.
- ✓ Dit verschilt overigens behoorlijk tussen verschillende camera's.

Bij de systeemcamera (linker afbeelding) kijk je op het LCD-scherm als je fotografeert. Bij de spiegelreflexcamera (rechter afbeelding) maakt de spiegel in de camera mogelijk dat je door de zoeker ziet wat je fotografeert. Veel fotografen bepalen liever door de zoeker de compositie van hun foto's.

Compact-, systeem- of de spiegelreflexcamera?

Hoe kies je voor een type camera? Bepaal eerst wat je doelen zijn en wat je wil fotograferen. Wil je gewoon leuke vakantiefoto's maken met een handzame camera die makkelijk werkt zonder te veel instellingen? Dan zal ook een compactcamera voldoen.

Wil je een serieuze hobby maken van fotografie en wil je zelf meer invloed uitoefenen op je foto's of wil je in de toekomst misschien zelfs (semi)professioneel fotograferen? Dan kun je kiezen tussen een spiegelreflexcamera of een systeemcamera.

De spiegelreflexcamera geeft in het algemeen nog steeds de meeste mogelijkheden voor de fotograaf. De kwaliteit, het aantal verkrijgbare lenzen voor spiegelreflexcamera's en de mogelijkheid om door de zoeker te kijken en een compositie te maken vind ik een groot voordeel.

De belangrijkste reden waarom sommige fotografen voor een systeemcamera kiezen is op dit moment het lichtere gewicht. Daardoor is de apparatuur makkelijker mee te nemen tijdens reizen en wandeltochten. Het is voor hen een compromis: iets minder mogelijkheden, maar wel mobieler zijn.

Tips voor het kopen van een spiegelreflexcamera

Als je een digitale spiegelreflexcamera (hierna 'DSLR' genoemd) wil kopen, dan word je al gauw overweldigd door de vele camera's. Afhankelijk van je budget **kun je heel vaak uitstekend uit de voeten met een instapmodel** en doe je er beter aan om **meer te besteden aan je objectieven dan aan je body**. En natuurlijk aan jouw ontwikkeling als fotograaf. Sommige vormen van fotografie stellen wel wat meer eisen aan je camera, bijvoorbeeld sportfotografie.

- ✓ Bepaal eerst **wat je vooral wil fotograferen**, bijvoorbeeld portret- en kinderfotografie, landschapsfotografie, dieren- en wildlifefotografie, nachtfotografie van steden, indoor of outdoor sportfotografie of iets anders.
- ✓ Heb je kennissen of vrienden die met een bepaald merk fotograferen en denk je van elkaar objectieven te kunnen lenen, dan kan dit een reden zijn om ook voor dat cameramerk te kiezen. Zelf adviseer ik Canon of Nikon, je hebt dan de meeste keuze in objectieven en accessoires.

10 eigenschappen om DSLR-camera's te vergelijken

- ✓ **Beeldkwaliteit:** dit wordt vooral bepaald door de kwaliteit van je sensor. Bekijk testrapporten op internet van een bepaalde camera om de beeldkwaliteit van een camerasensor te achterhalen. Het verschil in beeldkwaliteit wordt sterker merkbaar in situaties van weinig licht (veel bewolking of indoor fotograferen).
- ✓ **Cropcamera of fullframe:** een DSLR-camera is ofwel een cropcamera ofwel een fullframecamera. Een fullframe camera geeft een weidser beeld en geeft door de grotere sensor de beste beeldkwaliteit. Bij weinig licht wordt dit verschil in beeldkwaliteit meer zichtbaar. Wil je onderwerpen dichterbij halen (bijvoorbeeld dieren), dan kan een cropcamera een voordeel zijn. Een cropcamera heeft een minder weids beeld, er komt minder omgeving in beeld. Bij landschaps-, architectuur- of interieurfotografie, is een fullframe camera vaak fijner vanwege het weidse beeld. Fullframe camera's zijn aanzienlijk duurder. Je kunt met een cropcamera ook uitstekende foto's maken.

DSLR's hebben ofwel een 'crop' sensor ofwel een 'fullframe' sensor. Het witte rechthoekige kader is het beeld dat je ziet als je door de zoeker kijkt van een DSLR met cropsensor. Je ziet niet het gehele beeld, terwijl je dat met een DSLR met een fullframe sensor wel ziet.

1,6x Crop factor

Full frame

- ✓ **Scherpstelmogelijkheden:** de duurdere camera's hebben meer mogelijkheden om op je onderwerp scherp te stellen. Dit heeft te maken met de hoeveelheid en kwaliteit van de AF-focuspunten (AF = autofocus). Ook de mogelijkheden om op snelle bewegingen te kunnen focussen hangt hiermee samen. Dit laatste is bij sport- en wildlifefotografie extra belangrijk.
- ✓ **Grootte en gewicht:** hierin verschillen DSLR's veel. Wil je een lichte, handzame camera om overal mee naar toe te nemen of is gewicht niet zo belangrijk voor je. Zwaarder kan ook stabiel aanvoelen. De grootte van je handen kan ook bepalen of een camera lekker in de hand ligt, even van tevoren voelen dus!
- ✓ **Bouw:** wil je een camera die tegen een stoot kan en die onder slechte weersomstandigheden kan fotograferen? Dat is voor wildlife-, sport-, landschaps- en nachtfotografie natuurlijk belangrijker dan wanneer je vooral met mooi weer of in een veilige studio wil fotograferen. Vaak geldt: sterker en waterdichter is ook zwaarder.
- ✓ **Snelheid:** hoe snel wil je foto's achter elkaar kunnen maken? Dit varieert nu van bijvoorbeeld 3 tot 14 foto's per seconde. Snelheid is vooral belangrijk voor sportfotografie en in iets mindere mate ook voor dierenfotografie (met name wildlifefotografie). Anders heb je snelheid niet per se nodig.

- ✓ **Resolutie (megapixels):** elke DSLR-camera die nu gemaakt wordt, heeft genoeg megapixels voor normaal gebruik. 9 van de 10 professionele fotografen heeft heel vaak al genoeg aan 10 megapixels terwijl de instapmodellen nu al een hogere resolutie hebben.
- ✓ **Liveview:** Liveview houdt in dat je niet door de zoeker naar je beeld kijkt, maar dat je op het LCD-scherm van je camera kunt kijken hoe je foto eruit komt te zien. Dit kan soms voordelen geven, bijvoorbeeld in situaties waarin je moeilijk kunt scherpstellen of de scherpstelling heel precies moet gebeuren.
- ✓ **Filmen:** wil je ook kunnen filmen of gaat het je puur om fotografie? Met sommige DSLR's kun je tegenwoordig ook goed filmen en daarin verschillen de camera's zeker.
- ✓ **Doorgroeimogelijkheden:** Weet je nu al dat je jezelf echt wilt blijven ontwikkelen in fotografie, misschien wel tot een (semi)professionele fotograaf? Dan zou je voor een Canon of Nikon DSLR kunnen kiezen. Dit zijn de twee grootste merken die jou meer doorgroeimogelijkheden bieden. Koop je in de toekomst een betere camera, dan ken je de menu's en termen al. Deze termen verschillen namelijk per merk.

*“Eerst de kunde van de fotograaf,
dan de objectieven en dan pas de camera!”*

De **fotograaf** is nog altijd het meest bepalend voor de kwaliteit van de foto's, daarna de **objectieven** (lenzen) en pas daarna de **camera** (body).

2. Kies je objectieven

Als je over een digitale spiegelreflexcamera (of systeemcamera) beschikt, dan kun je je objectief (lens) verwisselen. Voor elk budget zijn er veel mogelijkheden, ook om over te twifelen. Om je op weg te helpen in de wereld van objectieven heb ik een overzicht gemaakt van veel voorkomende objectieven en geef ik je tips om te kiezen.

Zoomlens of primelens?

Lenzen zijn (grofweg) in te delen in twee soorten: zoomlenzen of primelenzen. Voor **zoomlenzen** geldt het volgende:

- ✓ Door aan de zoomring van de lens te draaien, haal je je onderwerp dichterbij of creëer je meer afstand.
- ✓ Zoomlenzen zijn daardoor flexibel: je kunt snel kiezen om je onderwerp groter of kleiner in beeld te brengen, dat is makkelijk bij het maken van je compositie.
- ✓ Met een zoomlens hoef je minder vaak van lens te wisselen. Handig als je op reis gaat of als 'walk around' lens, als je met je camera en lens rond wil lopen om onderwerpen op verschillende afstanden te fotograferen.

Kun je met een lens in- en uit zoomen, dan is het een zoomlens. Kan dit niet, dan is het een primelens. Zo simpel is het.

Primelenzen

- ✓ Primelenzen hebben een zogeheten '**vaste brandpuntsafstand**', bijvoorbeeld 50 mm, 85 mm, 100 mm, 300 mm of 500 mm. Dit getal wordt op je lens aangegeven. Op de linkerfoto zie je '50mm' staan.
- ✓ Je onderwerp dichterbij halen, doe je door gewoon **naar voren te lopen**. Loop je naar achteren, dan breng je je onderwerp juist kleiner in beeld. De primelens is daardoor minder flexibel. Je kunt niet altijd overal naar voren of naar achteren lopen en dat kost meer tijd, waardoor je momenten mist.
- ✓ Primelenzen zorgen in het algemeen voor **mooiere beeldkwaliteit** dan zoomlenzen. Een primelens is echt geoptimaliseerd voor gebruik voor een bepaald doel, terwijl een zoomlens meer een 'alleskunner' is.

"De **brandpuntsafstand** van een objectief is de afstand (in millimeters) tussen het midden van je objectief en je sensor."

Of je deze omschrijving precies begrijpt is niet belangrijk. Het gaat erom dat je in de praktijk begrijpt wat de invloed is van bijvoorbeeld een 24 mm groothoek lens of een 200 mm telelens op je foto's en wanneer je welke lens gebruikt!

Standaardlenzen, groothoeklenzen en telelenzen

Naast het onderscheid in prime- of zoomlens worden lenzen *daarnaast* grofweg ingedeeld in standaardlenzen, groothoeklenzen en telelenzen. Dit gebeurt op basis van de brandpuntsafstand van de lens in millimeters. **Hoe langer de brandpuntsafstand is, hoe minder er 'in beeld' komt (telelens). Hoe korter de brandpuntsafstand, hoe meer er 'in beeld' komt (groothoeklens).**

Brandpuntsafstand van je lens in mm (vermeld op je lens)	Bijbehorende beeldhoek (hoeveel komt er in beeld?)
10 t/m 24 mm: groothoeklens	veel in beeld, meer dan wij met onze ogen zien
24 t/m 70 mm: standaardlens	normaal beeld, op 50 mm zie je het beeld zoals wij dat met onze ogen zien
70-200 mm: telelens	weinig in beeld: smaller dan wij met onze ogen zien
Langer dan 200 mm: supertelelens	Zeer weinig in beeld, smalst

Bij gebruik van een groothoeklens, zie je meer in beeld dan wij met onze ogen zien. En wat in beeld komt, is klein. Bij een telelens, zie je juist weinig in beeld. En wat in beeld komt, is groot.

Met een 18 mm groothoeklens ontstaat er een heel weids beeld. Er komt heel veel omgeving in beeld. Met een 300mm telelens ontstaat een heel smal beeld, je onderwerp komt meer/groter in beeld en de omgeving juist steeds minder.

De foto hieronder geeft een weids beeld. Er komt door de groothoeklens veel omgeving in beeld en weinig bruidspaar.

Wanneer gebruik je een groothoek-, standaard-, of telelens?

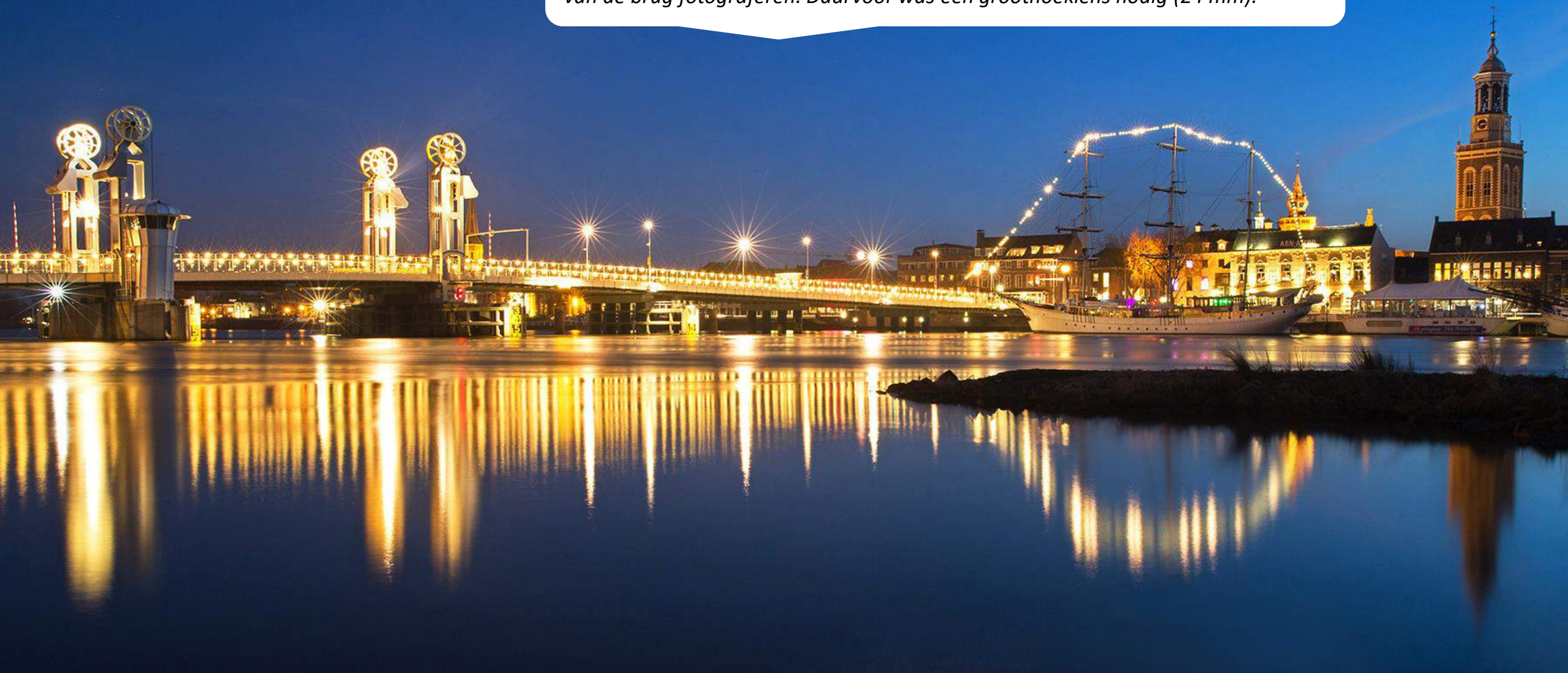
Je weet nu meer van het verschil tussen een groothoeklens, een standaardlens en een telelens. Daardoor is het ook makkelijker te begrijpen wanneer je welke lens gebruikt.

- ✓ Wil je prachtige **weidse landschappen, (nachtelijke) cityscapes, architectuur** of **interieur** fotograferen, dan heb je vaak meer aan een groothoeklens of een standaardlens dan aan een telelens. Een groothoeklens geeft veel meer omgeving in beeld.
- ✓ Houd je van **portret- en kinderfotografie**, dan ligt een standaardlens voor de hand als je je model full of half body wil fotograferen en een (medium)telelens voor close-ups van het gezicht.
- ✓ Wil je **dieren vanaf een afstand** groot in beeld brengen, dan ligt een telelens voor de hand. Je krijgt meer dier in beeld en minder omgeving. Zo gaat de aandacht meer naar het dier.
- ✓ Wil je **sport** fotograferen, dan zul je ook vaker een telelens gebruiken om de sporter vanaf een afstand goed in beeld te brengen. Je kunt niet altijd dichtbij komen tijdens wedstrijden.

*Beide foto's zijn gemaakt met een 300 mm
telelens. Er komt dan weinig omgeving in beeld
zodat de aandacht naar de vogels gaat.*

*Bij nachtfotografie wordt vaak een **groothoeklens** gebruikt om veel omgeving in beeld te brengen. In deze foto wilde ik zowel de kerktoren als de vier katrollen van de brug fotograferen. Daarvoor was een groothoeklens nodig (24 mm).*

Macrolenzen: voor liefhebbers van details

- ✓ Wil je de **prachtige details** van bloemen of kleine dieren – bijvoorbeeld insecten of kikkers – in beeld brengen, dan is een macrolens hiervoor ideaal.
- ✓ Macrolenzen zijn er in verschillende lengtes (brandpuntsafstanden): bijvoorbeeld 60 mm, 90 tot 105 mm of 180 tot 200 mm.
- ✓ Een macrolens rond de 100 mm is een ‘allrounder’.
- ✓ Een macrolens van 180 mm is meer geschikt voor schuwe, kleine dieren omdat je wat meer afstand kunt houden van ze.
- ✓ 60mm is bruikbaar voor bijvoorbeeld bloemenfotografie.
- ✓ Heb je geen macrolens? Ook dan zijn er genoeg mogelijkheden, zoals voorzetlenzen of de macrofunctie van sommige (compact)camera's.

100 mm macrolens (links) en 180 mm macrolens (rechts)

Lichtsterkte van objectieven: de voor- en nadelen

Alle objectieven hebben een bepaalde lichtsterkte. Een lichtsterk objectief heeft **weinig licht nodig**, er kan simpelweg meer licht doorheen. Een paar voordelen hiervan zijn de volgende.

- ✓ Betere beeldkwaliteit bij weinig licht (bijv. bewolking/indoor).
- ✓ Meer creatieve mogelijkheden om het onderwerp scherp af te beelden en de achtergrond juist niet.

De **nadelen** van lichtsterke objectieven?

- ✓ Aanzienlijk duurder in aanschaf.
- ✓ Zwaarder in gewicht.
- ✓ Groter gebouwd (neemt meer ruimte in).

Heb je geen lichtsterke lens? Geen probleem, want ook dan kun je creatief fotograferen.

Hoe herken je een lichtsterk objectief?

De lichtsterkte wordt vermeld op het objectief en wordt aangeduid met de f-waarde. Hoe kleiner deze waarde, hoe lichtsterker je lens. Vanaf f 2.8 noemen we een lens lichtsterk.

Beeldstabilisatie: nuttig of gadget?

Er zijn objectieven met of zonder beeldstabilisatie. Kort door de bocht houdt beeldstabilisatie in dat je objectief **de trillingen van je handen compenseert als je uit de hand fotografeert**. Daardoor heb je minder last van bewogen (onscherpe) foto's, veroorzaakt door je eigen handbewegingen en kun je met een langere sluitertijd fotograferen. Dit is een nuttige functie, zeker in situaties met weinig licht.

Heeft mijn objectief beeldstabilisatie?

Als **op je objectief** wordt **vermeld** dat het over beeldstabilisatie beschikt wel en anders niet. Elke fabrikant gebruikt zijn eigen termen. Bij Canon heet beeldstabilisatie '**IS**' (Image Stabilizer), bij Nikon '**VR**' (Vibration Reduction) en bij Tamron '**VC**' (Vibration Compensation). Het objectief heeft een knop voor beeldstabilisatie die je aan en uit zet. Schakel beeldstabilisatie aan als je de camera gebruikt om uit de hand te fotograferen.

Hoe ontdek je de kwaliteit van objectieven?

Hoe weet je of een objectief de foto's levert die voldoen aan jouw verwachtingen? **Lees testrapporten** (reviews) op Internet, dat is beter dan vertrouwen op de kennis en objectiviteit van de verkoper.

18-55mm lens van Canon met beeldstabilisatie. Rechts onderop de foto van de lens zie je 'Stabilizer on/off' staan. Met die knop kun je de beeldstabilisatie aan- of uitschakelen.

Bij macrofotografie van amfibieën en insecten is een macrolens ideaal om de kleinste details in beeld te brengen.

3. Kies je opnamestand

Fotograferen betekent letterlijk 'schrijven met licht'. Dus zonder licht is er geen fotografie mogelijk, zo simpel is het. In dit hoofdstuk geef ik je uitleg over een aantal opnamestanden (ook wel opnamemodi genoemd) waarin je de camera kan laten werken.

Programmakeuzewiel

Op je camera selecteer je altijd in welke opnamestand je fotografeert. Heel vaak selecteer je die stand met een 'programmakeuzewiel' waaraan je draait. Je kunt bijvoorbeeld volautomatisch fotograferen, in de portret- of landschapsstand, in de diafragmavoorkeuzestand, geheel handmatig (M-stand) en nog meer.

Kijk je wel eens in de **handleiding** van je camera? Daar vind je info over opnamestanden van je camera.

Volautomatisch

In deze stand bepaalt de camera de belichting helemaal automatisch. Makkelijk, maar je hebt zelf helemaal **geen controle**. Vaak gaat het goed, maar niet altijd. Ook kom je zo niet tot (bewuste) creatieve foto's. Als fotograaf wil je de baas zijn over je camera en niet andersom, het gaat om bewuste keuzes maken! Anders had je dit e-book niet gedownload.

De camera is hier ingesteld op de volautomatische stand, te herkennen aan het groene rechthoekje. Pictogrammen kunnen per camera verschillen. Zo kan deze stand ook 'AUTO' heten. Kijk in je handleiding voor het antwoord!

Portretstand, landschapsstand, sportstand en meer

Dit zijn voorbeelden van veel voorkomende voorgeprogrammeerde opnamestanden ('scenes') die je instelt met het programmakeuzewiel.

Pictogrammen van voorgeprogrammeerde opnamestanden. Van links naar rechts: portretstand, landschapstrand en sportstrand.

Wat doen de portret-, landschaps- en sportstand?

Met deze opnamestanden bepaalt de camera automatisch de belichting van je foto. Daarnaast zijn deze standen voorgeprogrammeerd. Ze gaan uit van wat meestal belangrijk of mooi is bij portretfoto's, landschapsfoto's of sportfoto's. In de voorgeprogrammeerde portretstand is de achtergrond van je foto bijvoorbeeld waziger dan in de voorgeprogrammeerde landschapsstand. Waarom is dat zo? Veel portretfoto's worden zo gemaakt dat het model scherp is en de achtergrond niet of veel minder. Zo gaat je aandacht naar het model. Daarom zorgt de portretstand ervoor dat je achtergrond waziger wordt.

Veel landschapsfoto's zijn juist 'van voor naar achter' scherp. Dus de onderwerpen in de voorgrond zijn vaak scherp, maar ook de delen in de verte en de wolkenlucht. Dus daarom zorgt de landschapsstand voor een achtergrond die scherp(er) is dan in de portretstand. Ook worden de groene kleuren vaak benadrukt.

In de voorgeprogrammeerde sportstand zal de camera met name gericht zijn op het scherp afbeelden van snellere bewegingen. De camera kiest een snelle sluitertijd.

Beperking van de voorgeprogrammeerde standen

In vergelijking met de volautomatische stand kun je met de voorgeprogrammeerde standen (zoals de portretstand en de landschapsstand) iets meer controle uitoefenen op je foto's. Wil je een wat wazigere achtergrond, dan kun je voor de portretstand kiezen. Wil je een wat minder wazige (dus scherpere) achtergrond, dan kun je voor de landschapsstand kiezen. Dat klinkt misschien positief, maar de invloed die je hebt is maar beperkt. Dus je kunt nog steeds niet goed bepalen hoe wazig of scherp de achtergrond wordt en dat kan nu juist een foto maken of breken.

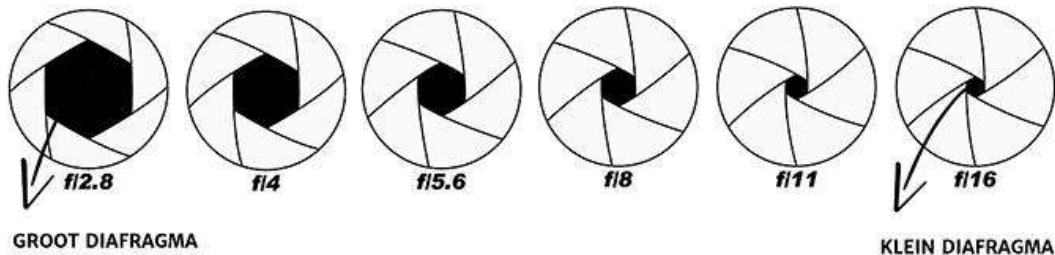
Wil je meer dan een bruikbare vakantiefoto kunnen maken, dan zijn deze voorgeprogrammeerde standen dus ook niet aan te raden. Net als fotograferen op de volautomatische stand, heb je **te weinig controle** over je foto's. En wie zich wil ontwikkelen als fotograaf, wil **niet toevallig een prachtige foto maken, maar bewust!**

Diafragmavoorkeuzestand

In de diafragmavoorkeuzestand heb je **meer controle** over je foto's. Je kunt beter regelen of een groot of een klein gedeelte van je foto scherp wordt. Wil je bijvoorbeeld alleen je onderwerp of een deel daarvan scherp in je foto of wil je ook de achtergrond nog helemaal scherp zien. Zo heb je meer controle en kun je creatiever zijn!

Wat is je diafragma?

Je diafragma is de lichtopening van je objectief (lens). Het diafragma bevindt zich ongeveer in het midden van je objectief. Door deze opening bereikt het licht je camera (de sensor). Die opening kan jij met de instellingen van je camera simpel groter of kleiner maken. Je kunt de lamellen meer open of dicht zetten. Zo bepaal je voor elke foto hoeveel licht er door je objectief heen kan en op de sensor van je camera valt. In de illustratie hieronder is het zwarte deel de diafragma-opening.

Helemaal links zie je een groot (open) diafragma (f/2.8). Door zo'n grote diafragma-opening kan veel licht. Helemaal rechts zie je een klein, dichtgeknepen diafragma (f/16). Het diafragma wordt aangeduid met 'f'.

LET OP! Onthoud dat een groot (open) diafragma wordt aangeduid met een laag f-getal, bijvoorbeeld f/2.8. Een klein (dichtgeknepen) diafragma wordt aangeduid met een hoog getal, bijvoorbeeld f/16. Dit voelt onlogisch aan.

Wat is scherptediepte?

Het punt waarop je scherpstelt, wordt het scherpste deel in je foto. Als je mensen fotografeert, dan stel je normaal gesproken scherp op het (dichtstbijzijnde) oog. Het oog wordt dan het scherpste punt in je foto. Een gedeelte dat zich vóór het oog bevindt en een gedeelte dat zich áchter het oog bevindt zien wij ook als scherp. Scherptediepte is **het gedeelte in de foto dat wij als scherp zien**.

Sommige foto's hebben heel veel scherptediepte (bijvoorbeeld een landschaps- of nachtfoto waarin wij zowel de voorgrond als de achtergrond als scherp ervaren). Sommige foto's hebben heel weinig scherptediepte, er is maar een klein deel van de foto scherp en er is een snel verloop van scherp naar onscherp. Daar kun je als fotograaf mee spelen, je stuurt de aandacht van de kijkers naar de scherpe delen in je foto. Zo kun je je onderwerp meer nadruk geven.

De foto's op de volgende pagina's maken het begrip scherptediepte zichtbaar.

Je ziet hier 3 katten die in de diepte staan opgesteld. De linkse staat het dichtst bij de camera, gevolgd door de middelste en de rechtse staat het verste van de camera. De foto is met een **groot diafragma** genomen. Ik heb scherpgesteld op de linker kat. Die is daarom het scherpste, de middelste kat is al vrij onscherp en de rechter kat nog onscherper. Deze foto heeft **weinig scherptediepte**. Het verloop van het scherpe deel in de foto naar de onscherpe delen is snel. Vergelijk deze foto nu met de volgende!

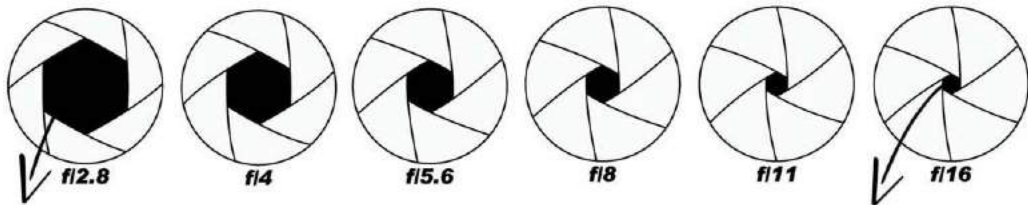
In deze foto heb ik alleen het diafragma gewijzigd. De foto is met een **klein diafragma** genomen. Ik heb weer scherpgesteld op de linker kat. Die is daarom het scherpste. De middelste en de rechter kat zijn niet helemaal scherp maar wel duidelijk scherper dan in de vorige foto! De achtergrond van struiken is minder vaag dan in de vorige foto. Deze foto heeft **meer scherptediepte**, we zien een groter gedeelte van de foto scherp en het verloop van het scherpe deel in de foto naar de onscherpe delen is geleidelijker.

Het verband tussen diafragma en scherptediepte

Je weet nu wat je diafragma is en wat scherptediepte is, maar wat is het verband tussen deze twee begrippen? Een **groot diafragma, geeft minder scherptediepte** in je foto. Een **klein diafragma geeft meer scherptediepte** in je foto (bij gelijkblijvende omstandigheden). In de afbeelding hieronder kun je het verband zien. Het meest linkse diafragma $f/2.8$ heeft een grote opening, het is een groot diafragma. Het meest rechtse diafragma $f/16$ heeft een heel kleine opening, het is een klein diafragma.

MINDER SCHERPTEDIEPTE

MEER SCHERPTEDIEPTE

GROOT DIAFRAGMA

KLEIN DIAFRAGMA

Een voorbeeld van een nachtfoto met **veel scherptediepte**: zowel de voorgrond (de stenen) als de achtergrond (de gebouwen) is scherp afgebeeld.

Met onze ogen zouden wij deze scene in het echt helemaal scherp kunnen zien, zowel de mannetjesleeuw als de welp. In de fotografie is het niet vanzelfsprekend dat alle onderdelen van je foto scherp zijn. De scherptediepte hangt onder andere af van je diafragma en biedt ons de kans om creatief om te gaan met scherpte en onscherpte. Zo geven wij onze eigen 'touch' aan de werkelijkheid. Hier koos ik voor een vrij beperkte scherptediepte.

8th price Photo Contest 2014, Category Zoo Photography

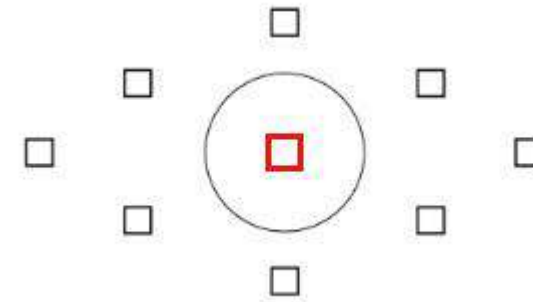
4. Scherpstelling

Scherpstelling is een van de belangrijkste onderdelen van fotografie. Je camera heeft een automatische scherpstelmogelijkheid (de autofocus, hierna: 'AF'). Die kun je heel vaak gebruiken, alleen het is wel belangrijk dat je de camera 'vertelt' waarop je wil scherpstellen. Dit gaat niet altijd vanzelf goed! En een echt onscherpe foto is in de nabewerking niet meer te herstellen. Vertrouw er dus niet op dat je camera vanzelf goed scherpstelt en leer goed en bewust scherpstellen met je autofocuspunten zodat jij de baas blijft.

Autofocuspunten bewust gebruiken

Een camera heeft verschillende autofocuspunten (scherpstelpunten), de hoeveelheid van deze punten verschilt per camera.

Standaard zijn de meeste camera's zo ingesteld dat deze automatisch alle scherpstelpunten (AF-focus points, zie de afbeelding hieronder) gebruiken als je scherpstelt. Hoe stel je scherp? Door de ontspanknop van je camera half in te drukken. Voor wie dit niet weet, de ontspanknop is de knop die je ook gebruikt om de foto te maken. Wat gebeurt er nu? De camera gaat automatisch scherpstellen op het dichtstbijzijnde onderwerp in je foto en dat hoeft helemaal niet het onderwerp te zijn dat jij scherp wil afbeelden!

Je kunt daarom beter één scherpstelpunt gebruiken. Bekijk in de handleiding van je camera hoe je dit instelt. Hierboven zie je een afbeelding van scherpstelpunten, waarbij in dit geval het middelste scherpstelpunt (AF-focus point) is geselecteerd.

5. Compositie

Fotografie is veel meer dan techniek. Het is ook de kunst van het kijken, *bewust* kijken. Met aandacht om je heen kijken, alles vergeten en een oneindigheid aan mogelijkheden zien. Het blijft voor mij boeiend om de foto zo samen te stellen dat het een mooi geheel wordt, dat je het gevoel hebt dat de foto 'klopt', dat je er prettig naar kijkt. Hieronder volgen een aantal tips voor je compositie.

Bewust kijken

Iedereen kan wel eens een mooie foto maken. De vraag is of het een toevalstreffer is of dat de foto het resultaat is van bewuste keuzes van de fotograaf. Professionele fotografen besteden veel aandacht en tijd aan de compositie. Het is zelden zo dat zij een onderwerp zien, de camera focussen en afdrukken. Je zult merken dat hoe vaker je fotografeert en hoe meer je foto's van andere fotografen bekijkt, hoe meer je gaat zien en beter je aanvoelt wat een sterke compositie is.

Bewust kijken dus, maar waarnaar dan? Je kunt bijvoorbeeld hierop letten:

- ✓ **Je eigen positie.** Als je een onderwerp ziet, bekijk het dan eens vanaf een andere plek. Loop rondom je onderwerp (als dat kan). Je krijgt dan andere onderdelen in je beeld. Voegen ze wat toe of niet?
- ✓ **Rust.** Je hoeft de onderdelen niet te tellen, maar een foto met heel veel onderdelen kan rommelig worden. Zeker als het onderdelen zijn die niets toevoegen maar juist afleiden van waar het in de foto om gaat. De foto verliest dan kracht.
- ✓ Vaak is een foto interessanter als je het **onderwerp uit het midden** plaatst. Dit geldt niet altijd. Je onderwerp in het midden plaats kan soms heel krachtig zijn, zeker als er veel symmetrie is.
- ✓ Zoek naar een **interessante voorgrond** voor je foto, het geeft een gevoel van diepte.
- ✓ Bij compositie kun je heel goed je **intuïtie** gebruiken. Voelt de foto zo prettig en krachtig aan?

De bloemen maken de voorgrond boeiend en de onscherpte van de bloemen geeft de foto sfeer.

Het onderwerp is hier bewust in de hoek geplaatst en aan de kant van de kijkrichting is extra ruimte gelaten. Dat kijkt prettig.

Oogcontact met een vos...
Een compositie waarin het
onderwerp in het midden staat,
kan soms ook heel krachtig zijn,
bijvoorbeeld in het geval van
oogcontact of symmetrie.

6. Creativiteit

Fotografie geeft je de kans om je creatief uit te leven. De mogelijkheden zijn oneindig, in alles valt het mooie te ontdekken en het hoeft nooit te vervelen! Je kunt echt je gevoel volgen en afgaan op wat jou aanspreekt, wat bij jou past, wat jij in dingen of mensen ziet. Heb je even geen idee? Hieronder geef ik je een aantal tips voor inspiratie.

- ✓ **Maak close-ups voor mooie details.** Je ontdekt waar je normaal gesproken aan voorbij loopt. Mooie kleurovergangen, lijnen, structuren enzovoorts.
- ✓ Als je al iets verder bent in fotografie, **gebruik dan je sluitertijd voor creatieve effecten.** Bijvoorbeeld door bewust beweging te creëren met een lange sluitertijd. Er ontstaat een spannend, dynamisch beeld.
- ✓ **Maak een serie foto's die elkaar versterkt.** Dat kan werkelijk van alles zijn. Bijvoorbeeld verschillende gezichtsuitdrukkingen of houdingen, kleuren die mooi bij elkaar passen of juist contrasteren of je onderwerp van dichtbij en van verder weg fotograferen. Je kunt heel bewust vooraf een concept uitdenken, maar dat hoeft niet. Zelf kijk ik tijdens de selectie van foto's achteraf graag naar foto's die echt bij elkaar passen en elkaar versterken. Op de volgende pagina's zie je een aantal voorbeelden...
- ✓ **Ontwikkel je eigen stijl.** Door meer te fotograferen, ervaar je vanzelf wat goed bij jou als persoon past. Zowel de soort fotografie als de stijl van fotograferen. Die creativiteit zit al in jou en zul je vanzelf gaan ontdekken als je meer fotografeert.
- ✓ **Volg je intuïtie.** Misschien geeft dit je weinig houvast, maar creativiteit laat zich niet sturen door denkwerk. Kijk met aandacht om je heen en ga af op wat je soms ineens te binnen schiet...

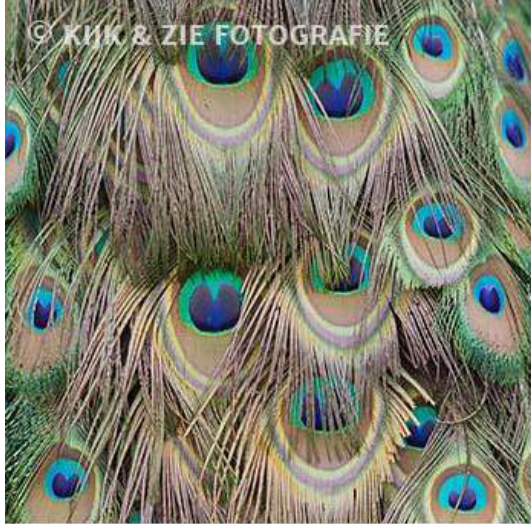

© KIJK & ZIE FOTOSCHOOL

[Explosieve High Speed Fotografie](#)

De details van een
pauw, terechte trots...

*De wondere wereld van
Macrofotografie. Details worden
zichtbaar en door de kleine
scherptediepte is vrijwel alleen
het oog scherp en de rest wazig.*

Een serie foto's van één
onderwerp die samen
een eenheid vormen.

*Creativiteit door een
lange sluitertijd...*

7. Perspectief

Het standpunt dat jij als fotograaf inneemt ten opzichte van je onderwerp is belangrijk. Je verandert er zo het perspectief van je foto. Grofweg kun je kiezen voor een normaal perspectief, kikkerperspectief of vogelperspectief. In dit hoofdstuk leg ik uit wat deze verschillende perspectieven inhouden en laat ik je met voorbeeldfoto's zien hoe dit je foto's beïnvloedt.

Normaal perspectief

Bij een normaal perspectief neem je als fotograaf een standpunt in dat ongeveer even hoog is als je onderwerp. Het gaat dus om de hoogte van jouw camera en objectief *ten opzichte van je onderwerp*. Als je bijvoorbeeld een portretfoto wil maken, dan kun je je camera ter hoogte van het hoofd van je model houden.

Wil je dieren fotograferen die op de grond leven (bijvoorbeeld kikkers), dan betekent een normaal perspectief dus dat je het dier fotografeert op de hoogte waarop het leeft. Voor een kikker die op de grond leeft, ga je dus als fotograaf ook op de grond liggen. Over het algemeen geef je zo de leefwereld van het dier weer.

Kikkerperspectief

Neem je ten opzichte van je onderwerp een lager standpunt in, dan heet dit kikkerperspectief. Je kijkt als fotograaf dus omhoog naar je onderwerp, waardoor het onderwerp wat groter lijkt.

Kikkerperspectief kun je in allerlei soorten fotografie gebruiken. Je benadrukt de hoogte, de grootsheid van je onderwerp en daarmee creeër je een bepaalde sfeer. Wil je iemand fotograferen die springt, dan maakt een laag perspectief de sprong nog indrukwekkender.

Voor zakelijke portretfotografie wordt wel eens kikkerperspectief gebruikt. Waarom? Als je mensen van onderaf fotografeert, worden ze wat groter weergegeven. Je kijkt letterlijk tegen ze op en daarmee kun je ze een belangrijke, statige uitstraling geven.

Vogelperspectief

Je raadt het waarschijnlijk al, bij vogelperspectief neem je als fotograaf een hoger standpunt in dan je onderwerp. Je kijkt dus neer op je onderwerp. Je kunt zo bijvoorbeeld meer overzicht weergeven in je foto.

Nogmaals deze foto maar nu om het perspectief te laten zien. Hier is vogelperspectief toegepast waardoor je echt op Rotterdam uitkijkt...

Kikkerperspectief of toch niet? Nee, juist een beetje vogelperspectief. Als fotograaf koos ik een wat hoger standpunt zodat de tweede kikker te zien is.

Door kikkerperspectief te gebruiken wilde ik de hoogte van de fietsstunt extra benadrukken. De achtergrond bestaat door het gekozen perspectief geheel uit wolken en lucht.

8. Oog voor hét moment

‘Right place, right moment!’ Een foto is altijd een momentopname, dus het is heel belangrijk dat je op het juiste moment op de juiste plaats bent. Bij landschaps-, natuur- en nachtfotografie kan het licht je foto maken of breken. Bij sport- en dierenfotografie is het juiste moment ook cruciaal: nét dat ene bijzondere moment vastleggen kan een wereld van verschil maken. En ook bij het fotograferen van mensen is timing belangrijk om de juiste blik of interactie vast te leggen, zeker bij reportagefotografie. In dit hoofdstuk volgen tips om het juiste moment te benutten.

Licht maakt of breekt je foto's

Bij natuur-, landschaps- en nachtfotografie (en ook bij andere vormen van fotografie) kan het juiste licht een saaie foto omtoveren tot een adembenemende foto. Ga eens *een uur voor zonsopkomst of een uur voor zonsondergang* op pad. Over het algemeen heb je dan het mooiste licht! Als de zon midden op de dag fel schijnt, ontstaan harde schaduwen die je foto er niet mooier op maken.

Sport- en dierenfotografie: geduld en alertheid

Als je sporters of dieren wil fotograferen, dan is het juiste moment cruciaal. De pure emotie van een sporter, een atletische houding, een spectaculaire beweging, interactie met een ander, de blik van een dier enz. Wees geduldig en blijf alert. *Verdiep je in je onderwerp en kijk goed om je heen.* Als je gedrag tot op zekere hoogte kunt voorspellen, dan heb je meer kans.

Van sommige sporters weet je dat ze hun emoties laten zien op belangrijke momenten en verwacht je dat ze een bepaalde kant op lopen, bijvoorbeeld naar hun teamgenoten. Of je ziet dat ze elegante bewegingen maken of juist niet. En terwijl de een tijdens inspanning een fotogenieke gezichtsuitdrukking heeft, hoeft de ander op zo'n moment echt niet te fotograferen... Wees alert en probeer in te schatten waar je je het beste positioneert. *Probeer patronen te ontdekken in gedrag.*

Mensen fotograferen

Het fotograferen van mensen gaat ook over momenten, zeker bij reportagefotografie en trouwreportages. Blijf altijd alert op mooie, echte momenten. En stel mensen op hun gemak.

Fotografie is een moment-opname, stel mensen bij portret- of trouwfotografie op hun gemak en benut het juiste moment.

*Ongeveer een uur voor en na
zonsop- en zonsondergang
heeft het licht een veel
warmere kleurtemperatuur.
Benut deze 'gouden uurtjes!'*

*De ene sporter is elegant tijde zijn
inspanning en de ander helemaal niet.
Let daarop!*

'Honorable mention' Photo Contest 2014

9. Lijnen

Door leidende lijnen in je foto te gebruiken, stuur je de ogen van je kijker door je foto. Bij architectuur-, landschaps- en nachtfotografie wordt veel gebruik gemaakt van lijnen, maar ook in andere vormen van fotografie geven lijnen kracht aan je compositie en regelmaat aan je foto's. Daar houden onze hersenen van.

Diagonale lijnen

Diagonale (schuine) lijnen worden veel gebruikt. Vaak kijkt het prettig om een diagonale lijn in een onderhoek van de foto te plaatsen. De kijker wordt zo door de foto geleid en het oogt dynamisch.

Verticale lijnen

Met verticale lijnen kun bijvoorbeeld je de hoogte van een onderwerp benadrukken.

Horizontale lijnen

Bij een horizontale lijn kun je denken aan de horizon. Deze lijnen geven veel rust in je foto.

Ronde lijnen

Ook ronde lijnen lenen zich goed voor fotografie. Ze komen zachter en eleganter over. Denk aan de glooiing in een heuvellandschap, de ronde hals van zwanen, ronde vormen van het lichaam, rondingen van gebouwen enzovoort!

Vanuit de linker onderhoek leidt een pad de kijker door de foto. Welkom in de Loonse en Drunense duinen. Een prachtig gebied om eens te wandelen...

De diagonale lijnen van de weg en de bomen leiden naar het midden van de foto. De symmetrie geeft het beeld rust en kracht.

10. Ontwikkel de Fotograaf in jou!

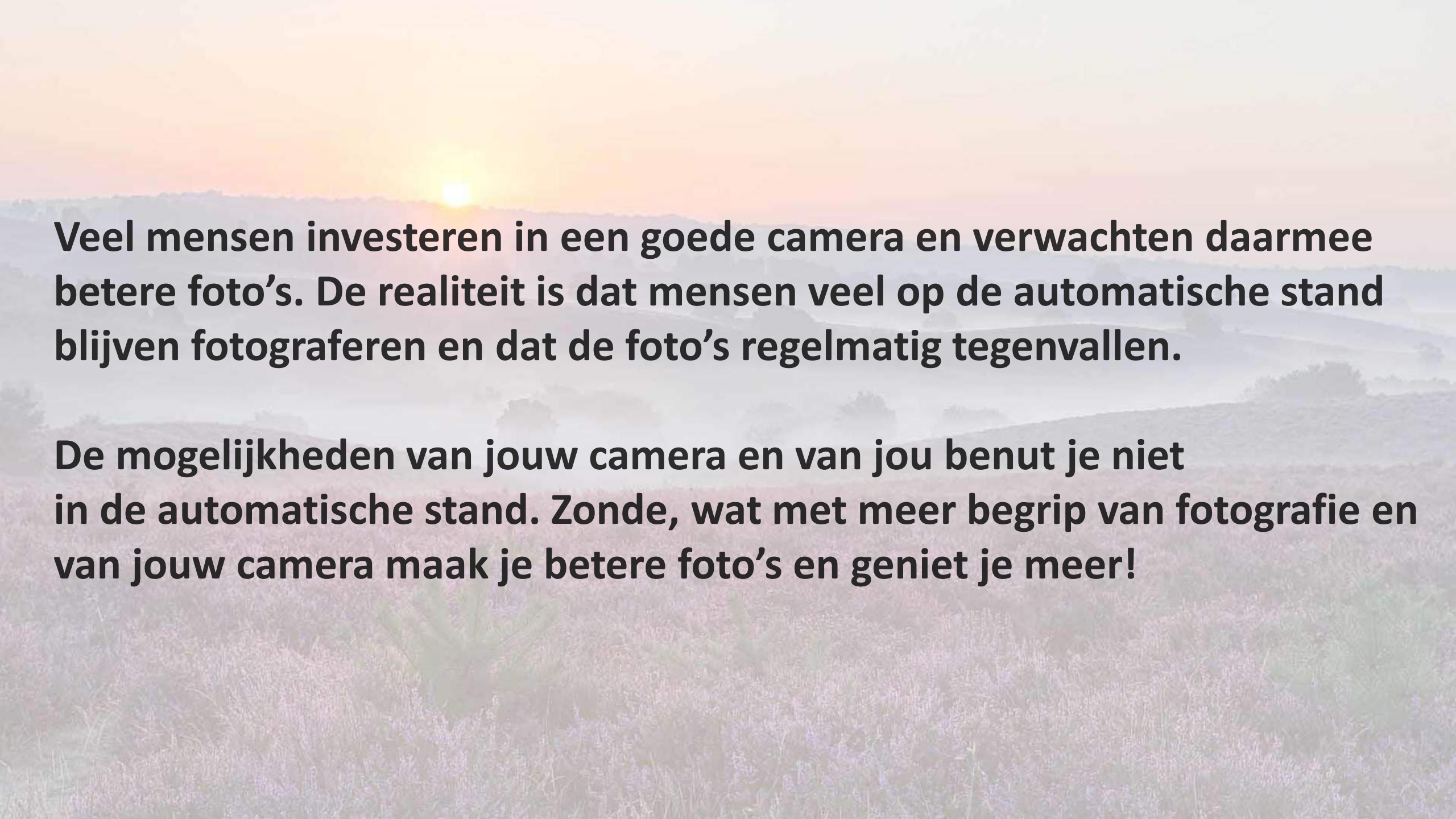
Wil jij jezelf ontwikkelen als fotograaf, om meer te genieten van je hobby, om je gezin of familie mooier te fotograferen of om ook professioneel fotograaf te worden? Het is voor iedereen mogelijk, ook als je van nature niet technisch bent. Wel zal je bewust moeten investeren in je ontwikkeling. Hoe kun je dat aanpakken?

Leren door doen!

Je hebt in de vorige hoofdstukken geleerd welke elementen (bouwstenen) je kunt gebruiken om krachtige foto's te maken. Alleen dat betekent nog niet dat je die elementen door het lezen van dit e-book ook beheerst en direct goed zult toepassen. Ook kan ik natuurlijk nog veel meer over fotografie te schrijven.

Als je echt de wil hebt om de fotograaf in jou te ontwikkelen, fotografeer dan regelmatig. Stap uit je comfortzone, durf fouten te maken en geef zeker niet op als het tegenzit!

The background of the slide is a soft-focus photograph of a sunset. The sun is a bright, glowing orb in the upper left quadrant, casting a warm, orange and yellow light across the sky. Below the horizon, there are rolling hills and a field of purple flowers, likely lavender, which are out of focus. The overall mood is peaceful and serene.

Veel mensen investeren in een goede camera en verwachten daarmee betere foto's. De realiteit is dat mensen veel op de automatische stand blijven fotograferen en dat de foto's regelmatig tegenvallen.

De mogelijkheden van jouw camera en van jou benut je niet in de automatische stand. Zonde, wat met meer begrip van fotografie en van jouw camera maak je betere foto's en geniet je meer!

Het is de fotograaf in jou die de foto maakt en niet je camera. Geef dus vooral jouw ontwikkeling als fotograaf aandacht! Volg hierin je eigen weg. Iedereen kan een goede fotograaf worden. Jouw succes is een keuze!

Wil je meer leren? Het geeft mij veel voldoening om jou te helpen. Bekijk de Cursussen & Workshops op kijkenziefotoschool.nl

Wat vond je van dit E-book? Stuur mij gerust een berichtje: [joris@kijkenziefotoschool](mailto:joris@kijkenziefotoschool.nl) of [Facebook](https://www.facebook.com/kijkenziefotoschool).

Hartelijke groet en heel veel succes!

Joris Dijkema
Fotografiedocent